

The notion of the constitutional process in the science of constitutional and procedural law is usually regarded in the broad and narrow sense. In the narrow sense of the constitutional process is traditionally understood as the statutory procedure for the consideration and decision of the constitutional justice cases by the constitutional ideas and appeals subjects constitutional process. Also under the constitutional process is sometimes understood as separate subjects procedure attraction constitutional relationship to the constitutional and legal responsibility, and sometimes even to build the constitutional process in the design and adoption of the Constitution and constitutional laws as the legal foundations of state building, in other words, is the process of creating the foundations of the state. In a broad sense as the constitutional process consider how to resolve the constitutional and procedural rules of the activities of public authorities and their officials and other authorized entities, aimed at the implementation of substantive constitutional, as well as some other related industries right in the creation, interpretation and implementation of legal norms that constitute the legal basis for these branches of law.

Based on the definition of the constitutional process as established constitutional norms about the activities of the creation, interpretation and implementation of constitutional law and other legal norms aimed at achieving certain social or legal result, it is appropriate to classify the constitutional process for the types of legal activity on the law-making, law and explanatory implements right.

Constitutional-law-making process is an established constitutional law procedures of entities constitutional relationship of legal analysis and assessment of the needs of society, and the formation of appropriate and adequate social development of legal decisions and acts. Depending on the types of law-making and the nature of its subjects can be identified legislative, electoral process (the last two are also considering and implementing the activities of the positions right, if we consider the participation of citizens in these processes procedure realization of their political rights under the Constitution). Consequently, in the law-making process involved public authorities, as well as people as its only legitimate media.

The subjects of the right process can be any legal subjects. However, the special form of the right – law enforcement, only authorized entities that public authorities may have the right to perform any act aimed at the implementation of this activity. And in order enforcement is carried out basic function of government – protection and enforcement of the right as well as the use of state coercion.

Constitutional process in its broadest sense is based on several principles as defining, guiding ideas for its implementation. For the most part these principles constitute the foundation principles of the individual state bodies and their officials who represent so legal specifics procedural forms of their activity (for example, general principles of justice provided for in the Constitution or the principles of the electoral process, certain electoral law, and the like).

In the development of the content of the constitutional process its most characteristic feature is the sequence that indicates a severe regulatory requirements of priority actions, which governs perfection, optimality and efficiency of the constitutional process. On the contrary, the lack of legal regulation of this sequence, and the more her absence, significantly reduces the quality of the constitutional process, its dynamics and, consequently, makes it impossible or significantly complicates the implementation subjects constitutional relationship to their legal rights and obligations. Sequence of actions established constitutional procedural rules, finds expression in the stages of the constitutional process.

Key words: constitutional process, the subjects of legislative initiative, legislative authority, parliamentary activity, parliamentary oversight, regulatory definition of civil society.

УДК 316.42:316.346(477)

Лукач Уляна Романівна
кандидат політичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Комплексно проаналізовано особливості гендерної політики в Україні, механізм запровадження гендерних норм політичної присутності в органах державної влади і управління, а також стан готовності українського суспільства до утвердження гендерного паритету. Відслідковано особливості вітчизняної політико-правової реальності та ефективність механізму правового регулювання рівності прав і можливостей жінок і чоловіків.

Ключові слова: гендерна політика, правове регулювання, гендерна рівність, позитивна дискримінація, гендерне квотування.

Вітчизняні суспільно-політичні трансформації та проголошений курс на побудову правової соціальної держави зумовлюють необхідність провадження ефективної державної політики рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. На тлі активізації боротьби за утвердження демократичних принципів і норм гендерна рівність здобуває дедалі актуальніше звучання. Саме гендерна демократія постає як умова розвитку громадянського суспільства, що характеризується не лише рівністю в правах і можливостях двох статей, а насамперед рівністю досягнутих результатів. Її реалізація можлива за умови нормативно-законодавчого закріплення політико-правових приписів та ефективного інституційного механізму впровадження тріади рівності прав, можливостей та досягнутих результатів обох статей.

Гендерна проблематика аналізується в працях як зарубіжних Дж.Батлер [9], Д.Зіммерман, К.Уест [15], так і вітчизняних І. Грабовської [2], О.Кулачек [7], Т.Мельник [9], С.Оксамитної [10] дослідників. Проте аналіз забезпечення на практиці тривимірної рівності обох статей потребує подальшого дослідження, зважаючи на вітчизняні особливості політико-правової дійсності.

Актуальність зазначеної теми дослідження продиктована необхідністю проведення комплексного аналізу засад та ефективності гендерної політики в Україні, виходячи з існуючих недоліків системних протиріч у праві та юридичних неточностей. Водночас необхідним є визначення рівня соціальної готовності українського суспільства до здійснення практичної діяльності в сфері гендерних перетворень.

Метою даної статті є врахування національної специфіки в процесі впровадження гендерної рівності через осмислення її як широкого комплексу соціокультурних, політичних та правових перетворень. Окреслена мета реалізується через низку поставлених завдань, що полягають в аналізі: сутності української гендерної політики з позицій дієвості системи правових засобів, що складають механізм правового регулювання; термінології нормативного масиву, коректність якої безпосередньо пов'язана з правозастосовною практикою; міжнародних і вітчизняних гендерних норм політичної присутності в органах державної влади і управління, а також стану готовності до розбудови суспільних і державних структур із урахуванням гендерних інтересів і потреб.

Україна взяла на себе обов'язок утверджувати гендерну рівність, підписавши низку міжнародних документів, серед яких Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і Факультативний протокол до неї, Декларація та Платформа дій Пекінської конференції ООН та Цілі Розвитку Тисячоліття ООН до 2015 р. Серед восьми цілей третьою визначено "Заохочення гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок" [17], що передбачає встановлення відсоткового балансу представництва обох статей у органах влади та управління в співвідношенні 30:70.

Залишився всього один рік для досягнення поставлених цілей, однак Україна в цьому напрямку зробила явно недостатньо. Ст.21, 23, 24 Конституції України задекларували утвердження гендерної рівності через надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у суспільно-політичній та культурній діяльності, в одержанні освіти та професійної підготовки, в праці та винагороді за неї [6].

З метою деталізації конституційних положень було прийнято цільовий Закон України Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, що набув чинності з 1 січня 2006 р., який має суттєві недоліки. Один з них – недосконала правова термінологія, що є наслідком прояву суб'єктивної причини колізій у праві. Серед визначених у ст.1 зазначеного Закону термінів привертає увагу термін "позитивні дії", що тлумачаться як спеціальні тимчасові заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [5]. За своєю суттю такому визначенню відповідає термін "гендерні квоти", а тому використання останнього конструкту було б коректним і адекватним. Ст. 3 Закону України Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків визначає основні напрями гендерної політики в Україні, проте законодавцем не виписані жодні заходи чи форми реалізації позитивних дій. Тому логічно, що прийняття декларативних норм, що не забезпечені необхідними юридичними засобами і матеріальними ресурсами унеможливають виконання повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків органами державної влади та місцевого самоврядування. Тому значна частина статей, що складають механізм забезпечення гендерної рівності та вміщені в другому розділі вказаного Закону, позбавлена шляхів подальшої правореалізації. Парламентський контроль за втіленням гендерної політики практично обмежений однією згадкою про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, інститут якого є доволі слабким і зводиться до щорічних парламентських слухань відповідної тематики.

Водночас не виконуються вимоги ст.9 Закону України Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та ст.18 Закону України Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо обов'язку омбудсмена щорічно доповідати в парламенті про стан дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Такі доповіді представлялись до уваги лише тричі – в 2000, 2002 та 2005 рр. [11]. За 16 років існування посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини актуальним є вдосконалення його правового статусу з огляду наділення ефективними важелями впливу. Зокрема, слід запровадити дієву позасудову систему оскарження фактів дискримінації за ознакою статі через посилення інституту омбудсмена. Тому доцільним є введення інституту омбудсмена з питань рівних можливостей, що успішно зарекомендував себе в скандинавських країнах.

Наприкінці ХХ ст. стало очевидним, що лише законодавчого декларування принципу формальної рівності обох статей недостатньо, щоб подолати історично сформовані та стереотипно підживлені бар'єри жіночої присутності у владі. Тому на міжнародному рівні була порушена проблема позитивної дискримінації, що втілюється у гендерному квотуванні.

Гендерне квотування трактується як технічний засіб подолання гендерного дисбалансу в усіх сферах суспільно-політичного життя з метою підвищення соціального статусу жінок. Воно носить тимчасовий характер і являє собою систему пільг, заохочень та заборон. Як інструмент позитивної дискримінації гендерні квоти повинні сприяти розвитку гендерної культури, подоланню гендерних стереотипів щодо ролі й місця жінок та чоловіків у суспільстві, окресленню гендерної стратегії і визначення суспільно значущих кроків, спрямованих на утвердження принципів гендерної рівності та демократії.

Виходячи з того, що жінки становлять більше 50% населення в світі, вони повинні бути представлені на різних щаблях публічної політики. Як зазначають представники Національного демократичного інституту (National Democratic Institute), "демократія не може приносити реальні плоди всім гро-

мадянам, якщо половина населення на політичній арені представлена недостатньо" [3]. Із 182 країн-членів ООН, де діють парламенти, майже половина з них використовує той чи інший тип гендерних квот або певну їх комбінацію (резервування місць у парламенті, партійні, електоральні). Безперечно, не слід зводити механічну присутність жінок у парламенті до якості політичного представництва і здатності реально впливати на процес прийняття рішень. Тут вирішальним є рівень досягнутого ступеня політичної свободи, та все ж саме жіночі обличчя гуманізують сферу політики, наповнюють її соціальним змістом, додають їй толерантного забарвлення, схиляють до досягнення компромісів та результативних перемовин. Зокрема, світовий досвід свідчить про труднощі прийняття соціально орієнтованих законів у випадку, якщо представництво жінок у парламенті складає до 10%. Окрім того, як влучно зауважує Н.Шведова, в конкретних історичних умовах саме наявність системи квотування є ознакою представницької демократії. Тому критичним моментом є не квоти, а висування (номінація) кандидатів – етап процесу, який повністю контролюється партією або квазі-партією. В руках саме цих інститутів зосереджені значні фінансові, матеріальні, адміністративні, організаційні та людські ресурси, що зумовлюють їх головну роль на політичній сцені [18].

Сьогодні у складі Кабінету Міністрів України всього одна жінка, а у Верховній Раді України налічується лише 9,6% жінок від загальної кількості депутатів, що різко контрастує в порівнянні із скандинавськими країнами. Так, у Норвегії кількість жінок у парламенті становить 39%, у Фінляндії – 40%, Швеції – 45%. За даними Всесвітнього економічного форуму, що опублікував рейтинг рівноправ'я статей (Gender Gap Index) за 2013 р., Україна зберегла 64-те місце, проте минулого зменшилась кількість країн, що брали участь у дослідженні із 154 до 136. Лідирує в глобальному рейтингу гендерної рівності Ісландія, а вищезгадані держави займають відповідно третю, другу і четверту позиції. Найгірший показник наша держава демонструє за рівнем участі жінок у політичному житті, обіймаючи 119-те місце [16].

Задля досягнення гендерного співвідношення не менше 30:70% у представницьких органах і на вищих щаблях виконавчої влади Верховна Рада України ухвалила Закон № 3396 про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства з питань проведення виборів, що був підписаний Президентом України 20 грудня 2013 р. Зміни до закону зобов'язують політичні партії визначити мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у народні депутати України від партії у загальнодержавному окрузі. Отже, ст.8 Закону України Про політичні партії, визначаючи перелік відомостей, що містить їх статут, доповнюється п.10, що вказує розмір квот, мінімального рівня представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у народні депутати України від партії у загальнодержавному окрузі і має становити не менше 30% загальної кількості кандидатів у виборчому списку [4].

Водночас така новела вітчизняного законодавства не вирішує проблеми політичної участі жінок, а лише започатковує наступні законодавчі кроки, що вимагають логічного продовження шляхом внесення змін до законодавства, що регулює виборчий процес. У Верховній Раді України впродовж 10.10.2013-06.02.2014 рр. зареєстровано три законопроекти, що по-різному передбачають реалізацію механізму збалансованого представництва обох статей. Зокрема, законопроект №3411, де суб'єктами законодавчої ініціативи виступають депутати фракцій "Батьківщина" і "Удар", найбільш детально пропонує політичним партіям, виборчим блокам під час висування кандидатів у народні депутати України, кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, відповідних багатомандатних округах передбачити представництво жінок і чоловіків у виборчих списках. При цьому у затвердженому виборчому списку частка кандидатів однієї статі має складати не більше 70% від їх загальної кількості. Шляхом внесення змін до Закону України Про вибори народних депутатів України у загальнодержавному окрузі у першій за списком п'ятірці частка кандидатів однієї статі повинна становити не більше 60%, а в кожній наступній за списком десятці – не більше 70% [12]. У законопроекті №3411-1 вказано, що виборчий список кандидатів у депутати від партії у загальнодержавному окрузі повинен враховувати, щоб кількість кандидатів, тієї статі, яка менш представлена у виборчому списку, складала не менше ніж 35% від загальної кількості кандидатів. Вимога аналогічного співвідношення стосується виборів депутатів місцевих рад [13]. Урядовий законопроект №3411-2 передбачає представництво кандидатів у депутати у виборчому партійному списку та одномандатних округах в кожній десятці кандидатів не менше трьох осіб тієї статі, яка менш представлена, шляхом внесення змін до Законів України Про вибори народних депутатів України, Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних міських голів та Про Центральну виборчу комісію [14].

Відтак, Україна обрала шлях статутного квотування як засобу заохочення жінок до участі в публічній політиці. На сьогоднішній день такий вид квотування використовує близько 200 партій із 61 держави. Причому розмір статутних квот коливається в межах 5-59%, а їх недотримання передбачає застосування санкцій у вигляді штрафу чи відмови в реєстрації [1]. Вітчизняний законодавець пропонує покласти контроль за дотриманням вимог забезпечення представництва обох статей на ЦВК України, котра у випадку їх порушення вправі відмовити в реєстрації кандидатів.

Вважаємо, що квоти можуть покращити ситуацію з гендерною рівністю в тих суспільствах, де їх продуманому і послідовному законодавчому оформленню передують тривала публічна дискусія. В протилежному випадку існує високий ризик уподібнення схожих законодавчих рішень псевдореформам.

Тому необхідно активізувати гендерну освіту і виховання, а також цілеспрямовано адаптувати суспільство до перетворень у сфері гендерної політики з наступним визначенням його соціополітичних параметрів. Така потреба підтверджується результатами соціологічних досліджень, за якими українці вважають, що жінки-політики у порівнянні з чоловіками краще підготовлені для вирішення багатьох важливих політичних питань, та хочуть, аби політичні партії почали усувати існуючі перешкоди на шляху жіночої політичної участі. У чотирьох випадках з п'яти як чоловіки, так і жінки заявили, що скоріше проголосують за партію, яка проводить певну роботу із залучення виборців та кандидатів жіночої статі. Крім того, більше ніж вісім з десяти опитаних респондентів виступають за необхідність забезпечення жінок-кандидаток однаковим з чоловіками доступом до ресурсів та ЗМІ, а також за встановлення рівних умов включення жінок та чоловіків до прохідної частини партійних списків [8].

Загалом лише за умов гендерного паритету можливе реальне утвердження рівної суспільної цінності жінок і чоловіків, зростання соціальної відповідальності як між статями, так і перед суспільством.

Література

1. Бондаренко О. Гендерні аспекти Європейського права. Досвід адаптації законодавства країн Центральної та Східної Європи / О. Бондаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : pdp.org.ua/analytical-materials/1012.
2. Грабовська І. Проблема гендерної ідентичності в українській соціогуманітаристиці / І. Грабовська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 15. – С.39-41.
3. Джошуа Ф. Чи є різниця, скільки жінок працює в парламенті? / Ф. Джошуа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fundgp.com/ua/events/news568.
4. Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства з питань проведення виборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48621.
5. Закон України Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2866.
6. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
7. Кулачек О. Роль жінки в державному управлінні : старі образи, нові обрії / О. Кулачек. – К. : Основи, 2005. – 302 с.
8. Майже половина українців вважає, що на виборних посадах недостатня кількість жінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : tyzhden.ua/News/71599.
9. Мельник Т. Вибори 2002: Гендерний аналіз: Доповідь / Т. Мельник // Матеріали міжнародної конференції "Гендерний погляд на вибори 2002". – Київ, 17–18 травня 2002 р. – К., 2002. – С. 21-25.
10. Оксамитна С. Гендерні відносини / С. Оксамитна // Соціологія: Навч. посібник за ред. С.О.Макеєва. – К.: Знання, 2008. – С. 297-331.
11. Офіційна сторінка Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ombudsman.gov.ua/.
12. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України № 3411 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc.
13. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України № 3411-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc.
14. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України №3411-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc.
15. Уэст К., Зиммерман Д. Создание гендера / К. Уэст, Д. Зиммерман // Хрестоматия феминистских текстов. – СПб.: ИСПГ-Алетей, 2000. – С.193-219.
16. Україна, як і раніше, 64-а в рейтингу рівноправ'я статей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrinform.ua/.
17. Цілі Розвитку Тисячоліття ООН до 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.un.org.ua/ua/about-un-in-ukraine.
18. Шведова Н.А Квоты: благо или новые проблемы? / Н.А. Шведова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.owl.ru/win/books/policy/quota.
19. Butler J. Gender Trouble / J. Butler // Continental Feminist Reader. – Lanham : Rowman and Littlefield Publishers, 2003. – P. 29-57.

References

1. Bondarenko O. Genderni aspekty Evropeiskogo prava / O. Bondarenko [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: pdp.org.ua/analytical-materials/1012.
2. Grabovska I. Problema gendernoi identychnosti v ukrainskyi sotsiogumanitarystytsi / I. Grabovska // Visnyk Kyivskogo natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2011. – № 15. – С.39-41.
3. Dzhoshua F. Chy e riznytsia, skilky zhinok pratsue v parlamenti? / F. Dzhoshua [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.fundgp.com/ua/events/news568.
4. Zakon pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchyh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia zakonodavstva z pytan provedennia vyboriv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48621.
5. Zakon Ukrainy Pro zabezpechennia rivnyh prav i mozhlyvostei zhinok ta cholovikiv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua/go/2866.
6. Konstytutsia Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua.
7. Kylachek O. Rol zhinky v derzhavnomu upravlinni / O. Kylachek. – K.: Osnovy, 2005. – 302 s.

8. Maizhe polovyna ukraintsiv vvazhae, shcho na vybornykh posadah nedostatnia kilkist zhinok [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: tyzhden.ua/News/71599.
9. Melnyk T. Vybory 2002: Gendernyi analiz: Dopovid / T. Melnyk // Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Gendernyi pogliad na vybory 2002". – Kyiv, 17-18 travnia 2002 r. – K., 2002. – С. 21-25.
10. Oksamytna S. Genderni vidnosynu / S. Oksamytna // Sotsiologia. Navch. Posibnyk za red. S.O. Makeeva. – K.: Znannia, 2008. – С.297-331.
11. Ofitsyina storinka Upovnovazhenogo Verhovnoi Rady Ukrainy z prav ludyny [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.ombudsman.gov.ua/.
12. Proekt Zakony pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy № 3411 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc.
13. Proekt Zakony pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy № 3411-1 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: rada.gov.ua/pls/zweb/webproc.
14. Proekt Zakony pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy № 3411-2 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc.
15. Uest K., Zimmerman D. Sozdanie gendera / K. Uest, D. Zimmerman // Hrestomatia feministskih tekstov. – Сpb.: ISPG-Alteia, 2000. – С. 193-219.
16. Ukraina, iak i ranishe, 64-a v reytingu rivnopravna statei [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.ukrinform.ua/.
17. Tsili Rozvytku Tysiacholittia OON do 2015 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.un.org.ua/ua/about-un-in-ukraine.
18. Shvedova N.A. Kvoty: blago ili novye problemy? / N.A. Shvedova [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.owl.ru/win/books/policy/quota.
19. Butler J. Gender Trouble / J. Butler // Continental Feminist Reader. – Lanham : Rowman and Littlefield Publishers, 2003. – P. 29-57.

Лукач У. Р.

Актуальные вопросы реализации гендерной демократии в Украине

Комплексно проанализировано особенности гендерной политики в Украине, механизм внедрения гендерных норм политического присутствия в органах государственной власти и управления, а также состояние готовности украинского общества к утверждению гендерного паритета. Отслежено особенности отечественной политико-правовой реальности и эффективность механизма правового регулирования равенства прав и возможностей женщин и мужчин.

Ключевые слова: гендерная политика, правовое регулирование, гендерное равенство, позитивная дискриминация, гендерное квотирование.

Lukach U.

Actual questions of gender democracy in Ukraine

National socio-political transformation and declared policy of building the welfare state legal proceedings necessitate effective state policy of equal rights and opportunities for women and men. Against the background of intensification of the struggle to uphold democratic principles and norms of gender equality is becoming more urgent sound. This gender democracy appears as a condition of civil society.

The relevance of the topic of research motivated by the need for a comprehensive analysis of the principles and effectiveness of gender policy in Ukraine, based on the existing underlying systemic contradictions in the law and legal uncertainties. However, it is necessary to determine the level of social commitment Ukrainian society to implement practical activities in the field of gender transformation.

The purpose of this article is to take account of national specificities in the process of gender equality through understanding it as a wide range of cultural, political and legal reforms.

Ukraine has the responsibility to establish gender equality by signing a number of international instruments, including the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the Optional Protocol Declaration and Platform for Action of the Beijing conference and the UN Millennium Development Goal by 2015 Among the eight goals of the third set "Promotion of gender equality and empowerment of women" [17], which implies that the percentage balance of representation of both genders in government and management in the ratio of 30:70.

Stayed only one year to achieve their goals, but Ukraine has made in this direction is not enough. Articles 21, 23 and 24 of the Constitution of Ukraine declared gender equality by giving women equal opportunities with men in social, political and cultural activities in obtaining education and training, in work and remuneration [6].

In order to detail the constitutional provisions were adopted Law of Ukraine on Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men, which came into force on 1 January 2006, which has significant drawbacks. One of them – imperfect legal terminology. Among defined in Article 1 of this Law, the terms draws attention to the term "affirmative action", which is interpreted as temporary special measures aimed at addressing the imbalance between women and men to exercise the same rights granted to them by the Constitution and laws of Ukraine [5]. At its core, this definition corresponds to the term "gender quotas". Article 3 of the Law of Ukraine on Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men defines the main directions of gender policy in Ukraine, but lawmakers are not issued any measures or forms of implementation of affirmative action.

Parliamentary oversight over the implementation of gender policy is limited to one little mention of the Parliamentary Commissioner for Human Rights Institute which is rather weak and confined to annual parliamentary hearings on the same topic. In particular, to establish an effective system of non-judicial appeal evidence of gender discrimination by strengthening the ombudsman.

Gender quota is treated as a technical means to overcome the gender imbalance in all spheres of political life in order to improve the social status of women. It is temporary and is a system of incentives, rewards and restrictions.

Today the Cabinet of Ministers of Ukraine is only one woman, in the Parliament of Ukraine has only 9,6% of the total number of women deputies in sharp contrast compared to European countries. For example, in Norway the number

of women in parliament is 39%, Finland – 40%, Sweden – 45%. According to the World Economic Forum has published articles equality (Gender Gap Index) 2013, Ukraine has maintained a 64-place. Worst our country shows the level of participation of women in political life, embracing the 119- th place [19].

Ukraine has decided to statutory quotas as a means to encourage women to public policy and made changes to the Law of Ukraine on Political Parties. It is therefore necessary to intensify gender education and training, and specifically adapt society to changes in gender politics. Only if gender parity is possible the actual establishment of equal social value for women and men, increasing social responsibility as between the sexes, and to society.

Key words: gender policy, legal regulation, gender equality, positive discrimination, gender quotas.

УДК 341.76

Мошкола Ярослав Михайлович
здобувач

ДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті проаналізовано основні напрями вітчизняних наукових досліджень, присвячених міжнародним відносинам, зовнішньополітичній діяльності та дипломатії. Особливу увагу приділено політологічним напрацюванням, представленим останніми дисертаційними роботами. Визначено перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Ключові слова: міжнародні відносини, дипломатія, зовнішня політика, політична культура.

У надзвичайно складних умовах суспільно-політичних трансформацій, які переживає Україна останніх декілька місяців, спровокованих не лише внутрішніми негараздами, почасти пов'язаними з необхідністю реформатування влади після зимових подій 2013-2014 рр., а й зовнішніми чинниками, актуалізувалися питання, яким останнім часом, на нашу думку, не приділяли достатньо уваги в українському істеблшменті. Насамперед йдеться про політику нашої держави у міжнародних відносинах, а також про стратегію і тактику її позиціонування у світі як рівноправного партнера.

Така політика, як відомо, потребує вирішення низки проблем, недостатня увага до яких з боку українського керівництва, можливо, і призвела до тих наслідків, які нині можуть загрожувати існуванню нашої країни як такої. Це проблеми, які вимагали і вимагають продуманих дій щодо популяризації цінностей національної культури, впливу на політичну культуру інших країн, роз'яснення геополітичних інтересів та пріоритетів вітчизняної зовнішньої політики, а також формування позитивного іміджу країни тощо, що, у свою чергу, вимагає одержання зворотного зв'язку від зовнішньополітичних комунікацій, першочергову роль в якому відіграє виважене представництво нашої держави, її інтересів та цілей на міжнародному рівні.

"Мова і культура країни – це м'яка сила, яка відіграє ключову роль у міжнародних відносинах, безпосередньо чи побічно впливаючи на світову політику і ділові зв'язки" [17], – зазначає Д. Най. Тому саме заходи, які зазвичай реалізуються на інформаційному та представницькому рівні, на сьогодні вважають стратегічно правильними в умовах необхідності вирішення низки існуючих і можливих у майбутньому тактичних проблем. Їх комплексне розв'язання для досягнення бажаного результату часто вимагає застосування "м'якої влади". Цей термін американський дослідник Джозеф Най вперше використав у 1990 р., а згодом розвинув у 2004 р. у книзі "М'яка сила: засіб досягнення успіху у світовій політиці" (Soft Power: The Means to Success in World Politics).

На початку XXI століття використання концепції "м'якої сили" можна вважати основою цивілізованих міжнародних відносин, зокрема тих, які підтримують етично налаштовані політики і науковці. Зазвичай поняття "м'якої сили" пов'язують з дипломатичною діяльністю, яку в сучасній системі міжнародних зносин, на нашу думку, можна було б назвати миротворчою, оскільки саме від вміння досягнути бажаного результату у сучасних умовах науково-технічного прогресу без застосування жорстких примусових засобів почасти вже залежить існування не лише окремої країни, а й усього людства.

Відтак, дослідження багатоаспектних питань, пов'язаних з зовнішньою політикою, міжнародними відносинами, дипломатичною діяльністю, потребує особливої уваги сучасних дослідників. Саме врахування наукової вартості концептуальних досліджень, пов'язаних з вищезазначеними аспектами життєдіяльності суспільства, приверне до них увагу і з боку практиків, останній досвід діяльності яких у цій сфері вже здобув певний інтерес з боку пересічного населення, яке усвідомлює цінність дипломатичних місій. Як говорив Скотт Ріттер: "Я б волів думати, що найкращою бомбою є дипломат". Тому зрозуміло, що інтерес до питань, пов'язаних з дипломатичними місіями, лише зростатиме, що й актуалізує наше дослідження.

Мета дослідження – з'ясувати ступінь розробки в українській політології проблем, які стосуються міжнародних відносин, зовнішньополітичної діяльності, дипломатії. Для реалізації цієї мети потрібно вирішити низку завдань, серед яких: проаналізувати ґрунтовні вітчизняні дослідження, представлені